استانداردهای تنظیم و توصیف اسناد آرشیوی - شماره اول

استانداردهای تنظیم و توصیف اسناد الکترونیکی

تنظیم و توصیف منابع آرشیوی یکی از گام‌های مهم و مؤثر در ذخیره و بازیابی منابع است. تنظیم و توصیف مناسب اسناد، استفاده از آن‌ها را تسهیل کرده و به آن‌ها اعتبار می‌بخشد و نیازهای مدیریتی آرشیوها را تأمین می‌کند. سازمان‌های آرشیوی برای تنظیم و توصیف منابع آرشیوی از استانداردهای مختلفی بهره می‌گیرند. استانداردها در طول زمان برای تأمین سیستمی مؤثر و منسجم برای آرشیوها و آرشیوداران توسعه‌یافته‌اند (عادلی اسفنجانی، ۱۳۸۹). این استانداردها علاوه بر سهولت دسترسی به منابع، موجب یکپارچگی در سازمان‌های مختلف شده و اشتراک منابع آرشیوی را ممکن می‌شوند.

تنظیم و توصیف اسناد فارغ از شکل آن‌ها (مکتوب یا الکترونیکی) بر اساس استانداردهای توصیفی صورت می‌گیرد. استانداردهای توصیفی از مهم‌ترین ابزارهایی است که آرشیوداران برای توصیف منابع آرشیوی از آن‌ها بهره می‌گیرند. استانداردهای توصیف آرشیوی با تأکید بر برقراری پیوند بین تنظیم و توصیف و باهدف «اطمینان از تولید توصیف منطقی و روشن، تسهیل بازیابی و تبادل اطلاعات، کمک به اشتراک اطلاعات معتبر و یکپارچه‌سازی توصیف‌های مختلف در نظام اطلاعاتی واحد» ایجادشده است. ازاین‌رو، این شماره به معرفی یکی از استانداردهای تنظیم و توصیف منابع آرشیوی می‌پردازد.

استاندارد ساختار داده[۱]، استاندارد ارزش داده[۲]، استاندارد مبادله داده[۳]و استاندارد محتوای داده [۴] ازجمله استانداردهای توصیف آرشیوی هستند (کوکبی، رضایی شریف‌آبادی و اصنافی، ۱۳۹۱، ص ۳۷). استاندارد ایسار و ای. ای.سی از جمله استانداردها برای توصیف منابع آرشیوی بر اساس سازمان تولیدکننده منابع آرشیوی است.

استاندارد بین‌المللی مستند پیشینه‌های آرشیوی برای سازمان‌ها و افراد و خاندان‌ها (ایسار ای.اس دی اف[۵](این استاندارد توسط ایکا و کمیته ادهوک با توجه به استانداردهای انگلوامریکن، دست نامه‌ای.پی.پی.ام[۶]، ار. ای.دی[۷] و مد[۸] در ۱۹۹۶ تدوین شد. این استاندارد راهنمایی عمومی برای ایجاد عناصر پایه را فراهم می‌آورد که بدون در نظر گرفتن ماهیت توصیف می‌شوند و به نوع خاصی از بازیابگرها محدود نمی‌شود.

جدول ۱. عناصر استاندارد ایسار

شرح هویت	موجودیت
	نام سازمانی
	نام موازی
	نام استاندارد
	سایر نام‌ها
	هویت‌سازمانی

تمامی حقوق برای مجله کتابدار 2.0 محفوظ است. نقل مطالب مجله تنها با ذکر منبع و نام نویسنده مجاز است.

ناحیه محتوا

تاریخ

تاریخچه

مکان

وضعیت

سازمان

ماخذ پدیدآور

ساختار

زمینه عمومی

ساختار و مندرجات

هویت/نام ارتباط

سازمان مرتبط

توصیف مرتبط

تاریخ مرتبط

کنترل

کنترل هویت پدیدآور

هویت سازمانی

نقش سازمانی

وضعیت

lib2mag.ir

تمامی حقوق برای مجله کتابدار 2.0 محفوظ است. نقل مطالب مجله تنها با ذکر منبع و نام نویسنده مجاز است.

جزئیات

تاریخ ایجاد

زبان و خط

منبع

یادداشت نگهداری

کنترل توصیفی

عنوان منبع

نوع منبع

ارتباط عادی

تاریخ ارتباط

lib2mag.ir

همچنین، تعداد محدودی از این عناصر برای مبادله بین‌المللی اطلاعات توصیفی، به‌عنوان موارد ضروری به شمار می‌آیند که شامل کد یا شناسه بازیابی، عنوان، پدیدآورندگان منشأ،تاریخ دورهٔ ایجاد، سطح توصیف است.

استاندارد بافت شناسه‌گذاری شده آرشیویی-تنالگان‌ها افراد و خاندان (ای ای سی، سی پی اف)[۹] این استاندارد به زبان‌های انگلیسی، پرتغالی، اسپانیولی قابل‌دسترس و شامل عناصر توصیفی برای فضاهای اطلاعاتی سازمان‌دهی شده است. این استاندارد دستورالعمل‌هایی را در خصوص پیوند بین توصیفات کارکردی و آرشیوی بین استانداردهای ایساد و ایسار ارائه می‌نماید. عناصر این استاندارد در جدول۲ذکرشده است.

جدول ۲. عناصر استاندارد ای ای سی، سی پی اف

عنصر	عنصر فرعی	عنصر	عنصر فرعی
شرح عنصر	کوته‌نوشت	فهرست	
	چکیده		
	آدرس		
	آدرس اینترنتی		

تمامی حقوق برای مجله کتابدار 2.0 محفوظ است. نقل مطالب مجله تنها با ذکر منبع و نام نویسنده مجاز است.

اهمیت دسترسی	کد اهمیت دسترسی	کنترل	کنترل محلی
	نام اهمیت دسترسی		کنترل توصیفی
	عامل دسترسی		نوع کنترل
	نوع اهمیت دسترسی		
	سایر کد اهمیت		
جایگزین	فرم جایگزین	اهمیت نگهداری	حفظ مناسبت
	فرم منشأ		حفظ و مرمت تاریخچه
	محل		وضعیت حفظ و مرمت
	عامل کرون		
استناد		مجوز	
موجودیت اجزا		مأموریت	
کنترل		سایر شناسه‌ها	
ارائه		بسته شیء	
توصیفگر		بسته شیء ایکس ام ال	
ارتباط		کاربرد	اشتغال
			مشاغل
تاریخ	محدوده زمانی	سایر مدارک	
	تاریخ		
شرح	یادداشت توصیفی	طرح کلی	بخشی
			محلی

lib2mag.ir

تمامی حقوق برای مجله کتابدار 2.0 محفوظ است. نقل مطالب مجله تنها با ذکر منبع و نام نویسنده مجاز است.

مکان

موجودیت

نوع موجودیت

فرم ارجاعی

نام موجودیت

عنوان موازی

مناسبت

تاریخ مناسبت

وضعیت انتشار

مدرک

توصیف مناسبت

رابطه

نوع مناسبت

روابط

اعلام وجود

منبع روابط

تاریخ منشأ

اسکریپت

عملکرد

ارتباط عملکرد

مرکب‌سازی

توابع

محتوای عمومی

هویت

منبع

موجودیت منبع

عامل

طول زمان

ساختار

دوره

زبان

زبان ارائه

به‌روز

زبان کاربردی

وضعیت

حقوقی

مدت استفاده کاربر

قانونی

سطح

پانویس:

lib2mag.ir

تمامی حقوق برای مجله کتابدار 2.0 محفوظ است. نقل مطالب مجله تنها با ذکر منبع و نام نویسنده مجاز است.

[۱] Data Structure Standard
[۲] Data Value Standard
[۳] Data Interchange Standards
[۴] Data Content Standard
[۵] ISAAR(ISDF)
[۶] APPM
[۷] RAD
[۸] MAD
[۹] Ica Archival Association Record

منابع:

- اصنافی، امیررضا؛ کوکبی، مرتضی، رضایی شریف‌آبادی (۱۳۹۱)، درآمدی بر مفاهیم، استانداردها و نرم‌افزارهای آرشیوی، چاپار. تهران.
- خدمتگذار، حمیدرضا؛ موسوی زاده، مریم (۱۳۹۵)، مصورسازی استانداردها دنیای فراداده، چاپار، اساطیر پارسی، تهران.
- عادلی اسفنجانی، معصومه (۱۳۸۹)، بررسی وضعیت تنظیم و توصیف اسناد آرشیوی در معاونت سازمان اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران (آرشیو ملی ایران) از آغاز تاکنون و ارائه راهکارهایی در جهت بهبود آن (پایان‌نامه کارشناسی ارشد). دانشگاه الزهرا، (شماره بازیابی ۱۳۸۹، ۵۰، ا-کا).
- www.ica.com

در شماره‌های بعدی به معرفی سایر استانداردها پرداخته خواهد شد.

نویسنده:فرزانه بهارلو

مشخصات استناددهی به این مقاله

نویسنده(ها):	فرزانه بهارلو
عنوان مقاله:	استانداردهای تنظیم و توصیف اسناد آرشیوی – شماره اول
عنوان مجله:	کتابدار ۲.۰ –(عنوان لاتین: i-Kitابdار 2.0)
دوره مجله(Vol):	۳
شماره مجله(Issue):	۳
سال(Year):	۱۳۹۶
شناسه دیجیتال(DOI):	
لینک کوتاه:	http://lib2mag.ir/8760

تمامی حقوق برای مجله کتابدار 2.0 محفوظ است. نقل مطالب مجله تنها با ذکر منبع و نام نویسنده مجاز است.